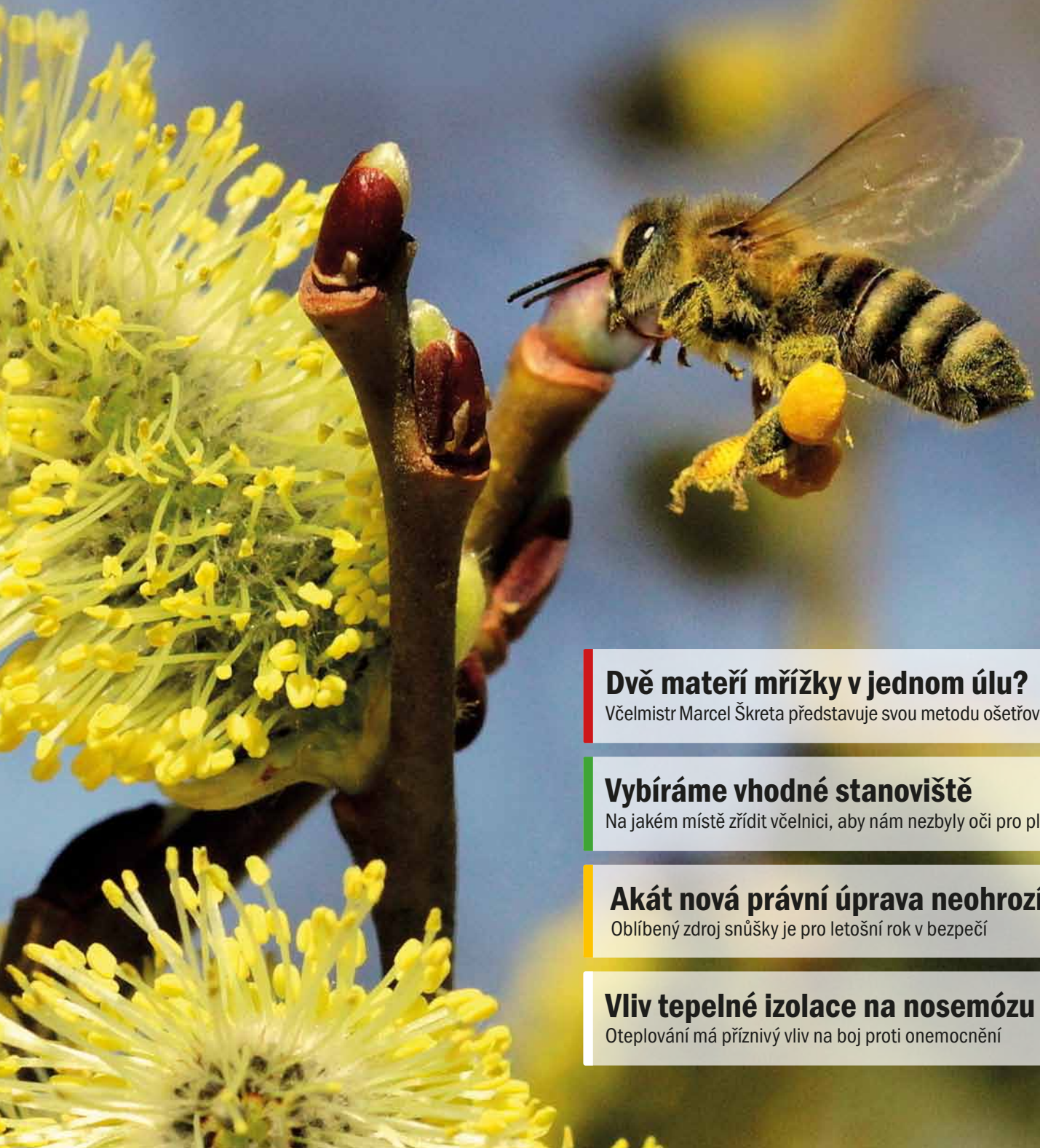

Včelařství

3/2015

Dvě mateří mřížky v jednom úlu?

Včelmistr Marcel Škreta představuje svou metodu ošetřování včel

Vybíráme vhodné stanoviště

Na jakém místě zřídit včelnic, aby nám nezbyly oči pro pláč?

Akát nová právní úprava neohroží

Oblíbený zdroj snůšky je pro letošní rok v bezpečí

Vliv tepelné izolace na nose mózu

Oteplování má příznivý vliv na boj proti onemocnění

Marcel Škreta: Díky své metodě jsem vloni sklídl šedesát kilogramů medu

Bláznivé, nemožné, proti přírodě. S takovými ohlasy na svou metodu včelaření jednaosmdesátiletý včelmistr počítá. Přesto kritické hlasy bere s rezervou. On sám i jeho přátelé, kteří netradiční metodiku vyzkoušeli na vlastních včelách, si ji nemůžou vynachválit. Pražský včelař už desítky let využívá rozmnožovací pud včel ke zvyšování produkce medu a vosku a k účinnému boji proti varroáze. Vloni, kdy počasí včelařům dvakrát nepřálo, dokonce nad úly prohýbajícími se pod tíhou snůšky natočil instruktážní video.

Můžete nás hned na úvod seznámit se svou metodou? Co je vlastně jejím cílem? Říkám jí „Převod včelího rozmnožovacího pudu na každoroční pravidelnou produkci medu a vosku se zřetelem k povinné likvidaci roztoče *Varroa destructor*“. Ta metoda spočívá v tom, že každé včelstvo touží po trubcích. A příroda ke včelám hovoří jasně. Než budete mít trubce, musíte naplno pracovat. Až je mít budete, můžete se vyrojít a pak si můžete dát pohov. Včely po trubcích touží a tuto touhu je možné přeměnit v pracovní nasazení. Já včelám umožním, aby na trubcích pracovaly, ale nedovolím, aby se skutečně vylíhly. Potlačuji tak rojovou náladu a zároveň likviduji varroázu. Jak mi potvrdili odborníci z Výzkumného ústavu včelařského v Dole, *Varroa destructor* napadá desetkrát častěji než dělníci plod trubčinu. Jejím pravidelným vyřezáváním tak reguluji populaci Varroů a zároveň včely přiměji k usilovnější práci.

Jak často vyřezáváte trubčinu?

Každých deset až dvanáct dní. Trubčí buňky jsou třináctý den zavíčkovány a to už jsou Varroové uvnitř, aby se rozmnožovali.

To znamená, že každý úl musíte každých deset dní otevřít...

Ano, ale pravidelné vyřezávání začíná až v době, kdy se začíná dostavovat rojová

Marcel Škreta na monitoru ukazuje, že díky pravidelnému vyřezávání trubčího plodu je Varroů v trubčině minimum

nálada, obvykle kolem 20. dubna. Tehdy vložím do úlu do horního nástavku jeden stavební rámeček. Když mám jistotu, že se na něm včely pustily do práce, začíná pravidelné vyřezávání. Ani nečekám, až ho včely vystaví celý. Vezmu nožič a ten úkon trvá vždy jen pár minut. Další prohlídka není nutná, takže včely vyrušuji minimálně. Včelařím s dvanácti včelstvy.

Jaké uspořádání tedy vaše úly během roku mají?

Včely zimují ve spodním nástavku. Když zjistím, že na stavebním rámečku ve spodním nástavku začaly stavět, je vhodná doba všechny původní plásty vyjmout a na jejich místo dát rámečky s celými mezistěnami a případně tři nebo čtyři panenské souše k česnu, do kterých se bude ukládat pyl. Na první nástavek dám mateří mřížku a do druhého nástavku čtyři plásty plodu, stavební rámečky a jen k zadní stěně úlu jednu mezistěnu, aby včely dílo nepřilepily k nástavku. Následuje opět mateří mřížka a horní nástavek.

Používáte v jednom úle dvě mateří mřížky?

Ano, hned vysvětlím proč. Do horního nástavku umístím stavební rámeček a zbývající plodové plásty. Volné místo doplním mezistěnami. Stavební rámeček tam musí být jen jeden. To proto, aby následné prohlídky byly co nejrychlejší. Do horního nástavku zamíří také matka, která kvůli mateří mřížce nikam jinam nemůže. Deset dní po převěšení rámečků je potřeba v prostředním nástavku zkontrolovat plod, protože na něm mohou být náhradní matečnický. Nová matka, která by se mohla uprostřed úlu vylíhnout, by nám tam pak dělala neplechu. Matečnický vyjmu,

V údolí Kunratického potoka by včelař chtěl s přáteli vybudovat zázemí pro své Včelařské praktikum otevřené veřejnosti

zamrazím a používám z nich mateří kašičku. Je dobrá nejen na mozek, ale i na potenci.

Matka zůstává po celý rok v jednom nástavku. To jí opravdu stačí?

Nestačí. Očekávám, že celá řada včelařů nad tím bude kroutit hlavou. Mně i mým přátelům se tato praxe ale zcela osvědčila. Když se podíváte do klátu, který včelám vlastně nabízí stejné prostředí jako kmen stromu, nahoře je med, pod ním pyl a dole plod. Já to mám zcela obráceně. Matka může plodovat pouze v horním nástavku, kam včely podle své přirozenosti ukládají med. Částečně tak prostor pro kladení omezují. Matka však rozhodne sama o tom, kolik prostoru potřebuje.

Kdy rozšiřujete o čtvrtý nástavek?

Ve chvíli, kdy včelstvo obsedne celé horní patro. Potom pod něj umístím nástavek a část plodových plástů převěším. Následně je opět potřeba doplnit horní nástavek mezistěnami a ten nový stavebními rámkami. A po několika dnech opět zkontrolovat, zda na plodu mezi mateřimi mřížkami nejsou náhradní matečnický. I v případě, že bych některý nechal na místě, roj by neuletěl.

Předpokládám tedy, že očka v nástavcích nevyužíváte. Mluvíme o jediném přístupu do úlu přes česno?

Ano. Zním celou řadu odborných článků, které hovoří o důležitosti oček, ale včely se o dokonalou cirkulaci vzduchu dokážou postarat samy. Potřebují pouze trochu širší česno. Ani v tom dutém stromě v přírodě nemají očka. Cizí trubci, kteří se do úlu dostanou, se nemohou dostat z prvního nástavku výš kvůli mřížce.

A nechybí tedy v úle trubci? Vždyť právě oni mají mít v úle termoregulační význam.

Milan Vařil včelař podle Škretovy metody

Nechybí, včely si umí poradit samy. Trubci k větrání potřeba nejsou.

Během roku se matka přesouvá do spodního nástavku, že?

Ano, týden po prvním medobraní ji se dvěma plodovými plásty převěším z horního nástavku do nejspodnějšího. Druhé medobraní provedu nejpozději do poloviny srpna. Včelstvu nechám odhadem 5 kg vlastního

Kdo je Marcel Škreta

- včelmistr narozený 16. ledna 1934 v Praze
- základy včelaření se naučil od svého otce
- absolvent učebního oboru Včelař ve Výzkumném ústavu včelařském v Dole
- celoživotní propagátor včelařství a pedagog
- od roku 2001 lektor Včelařského praktika, které je otevřeno veřejnosti

medu a ve třech dávkách zakrmím celkem 15 kg cukru (roztokem 5 kg cukru na 3 litry vody). Následuje léčení podle veterinárních předpisů.

Včely, kterým se nedaří vychovat trubce, se budou neustále snažit stavět trubčinu. Budou do ní ukládat med? Jak u vás vůbec probíhá medobraní?

Na videu to můžete vidět. Ukládat med do trubčích buněk včelám vůbec nevadí. Med vytáčím pozdě a každý se tomu diví. První medobraní mívám až na konci června. Díky tomu se v úle nachází jak květový, tak medovicový med. Výsledkem je vynikající směsný med, který si zákazníci necení jen pro jeho chuť, ale také proto, že nezтуhne. Například na čistě řepkovém medu za několik dní zlomíte lžící. Tím, že já řepkový med nechám v úle

přes období akátů a dalších rostlin, zůstane hustý, ale ne příliš. Díky teplotě a vlhkosti v úle zůstává med tekutý až do vymetání. Zároveň má tento med tmavou barvu, což zákazníci oceňují. Ve Včelařství se často píše o tom, jak zvýšit objem prodeje medu, nechci se chlubit, ale já mám vyprodáno rok předem.

Čtenáře bude rozhodně zajímat, jaké včely chováte?

Já doporučuji českou černou včelu, která je sice dost bodavá, ale zároveň do tohoto prostředí historicky patří. Mírného chování svých včel jsem docítil během padesátileté praxe pozitivním výběrem genetického materiálu ze včelstev, která jsou hodná, produkují dost propolisu a dokonale provádějí tichou výměnu matek.

Mluvíte o letité šlechtitelské praxi. Neznamená to, že se zbavujete drtivě většiny trubců, že se vaše matky páří s nešlechtěnými trubci z okolí, a tak působí proti vaší snaze?

Do jednoho plemenáče na včelnici každý rok vyberu trubčinu ze včelstev, která mají nejlepší vlastnosti, a v jednom čtyřhrámkovém plemenáči ponechám ty nejlepší trubce. Následně je fumiguji. Svým přátelům v okolí, jejichž úly stojí v doletové vzdálenosti a kteří mají zájem, navíc rozdávám své matky, čímž udržuji chov čistý. Aktuálně připravuji DVD, kde představím svůj vlastní chov matek a jeho zásady.

Ve svých instruktážních videích předvádíte takřka cirkusová čísla. Sypete si včely na hlavu, hladíte je, když sedí na plátech, a přesto k nim chodíte i ve vrcholném létě bez ochranných pomůcek. Nevadí vám žihadla?

To jsou takové kousky pro pobavení. Moje videa nejsou určena jenom včelařům, ale také dětem a mládeži, kteří mají ze včel často strach. Chci jim dokázat, že včel se nikdo bát nemusí. Když se k nim člověk dobře chová a dává pozor, aby zbytečně žádné nezranil nebo nezamáčk, včely si to pamatují. Skutečně věřím, že mají paměť.

Můžete na závěr svou metodu zhodnotit?

Chápu, že celá řada včelařů i odborníků si bude říkat, že to není v praxi možné. Já svůj názor nikomu nevnučuji. Přesto můžu konstatovat, že se mi daří úspěšně bojovat proti varroáze a dalším nemocem – jednak vyřezáváním trubčího plodu a jednak každoroční kompletní obměnou včelího díla. Zároveň mám stabilní medné výnosy v loňském roce to bylo kolem 60 kilogramů na včelstvo.

Mgr. Martin Weiss,
redaktor